

##

Od brazilskih predsjedničkih izbora do "žutih prsluka" u Francuskoj, godina 2018. bila je obilježena jačanjem utjecaja lažnih vijesti, čemu su posebice pridonijeli društveni mediji. Potkopalo je to već ionako slabo povjerenje u medije i institucije.

Dezinformacije su procvjetale. Mnoge fotografije, iako stvarne, koristile su se kako bi im se dalo drugi smisao: policijsko nasilje u Francuskoj tijekom prosvjeda "žutih prsluka" kritiziralo se tako putem fotografije prosvjednice krvavog lica... snimljene prije nekoliko godina u Španjolskoj.

Jednostavna ali učinkovita manipulacija, a pojavila se i puno opasnija prijetnja: tzv. "deep fake", pomno manipulirane video snimke koje omogućuju da se neku osobu iskoristi da prenese poruku koju se želi prenijeti s njezinim gestama i tonom glasa. Još ih je teško tehnički izvesti, no tehnika brzo napreduje.

Izraz "fake news" popularizirao je američki predsjednik Donald Trump, a postao je retorički alat za napade, što je paradoksalno, upravo na medije. Sve ga više preuzimaju političari u zemljama od Španjolske preko Kine do Mjanmara. Označava sve i svašta, bilo lažne informacije namjerno stvorene kako bi se nekome naštetilo, bilo parodiju, nespretnosti ili pogreške, ali i provjerene informacije.

Ili kao u slučaju Ukrajine koja je potkraj svibnja orkestrirala "lažnu smrt" ruskog novinara Arkadija Babčenka kako bi se, po vlastima, spriječio pokušaj njegova ubojstva.

"Dar s neba za paranoike i teoretičare zavjere svih vrsta", komentirao je to glavni tajnik Reportera bez granica, Christophe Deloire.

Munjevito širenje lažnih informacija na internetu temelji se na slabom, premda stabilnom, povjerenju u medije koje iznosi 44 posto, po ispitivanju agencije YouGov za Reuters provedenom u 37 zemalja svijeta.

Analitičar John Huxford s državnog sveučilišta Illinoisa objasnio je da društvene mreže mogu pojačati dezinformaciju djelujući poput "eho-komore", odnosno stvarajući kredibilitet članicima jednostavnom činjenicom što ih korisnici jako dijele.

WhatsApp velik izvor lažnih informacija

Istraživanje MIT-a pokazalo je da lažne vijesti imaju tendenciju bržeg širenja na Twitteru od istinitih.

Mnogi kritiziraju Facebook i njegovih više od 2,25 milijarda korisnika jer je sklon dopustiti cirkuliranje, dapače i valoriziranje, mnogih lažnih informacija.

Tome treba dodati aferu Cambridge Analytica u kojoj je Facebook priznao da je ta britanska tvrtka koristila podatke 87 milijuna korisnika bez njihova pristanka.

Kako bi dokazao da je spreman promijeniti se, američki div je 2018. stavio naglasak na

komunikacijsku i tehničku ofenzivu pokrenutu potkraj 2016. potpisavši ugovor s više od 35 medija u 24 zemlje kao što su Argentina, SAD, Francuska i Indonezija kako bi oni "pravedno ocjenjivali članke" koji cirkuliraju na Facebooku. Uvjeravao je da uz to može smanjiti širenje lažnih informacija.

Među zemljama u kojima bjesni bitka protiv lažnih informacija nalazi se Brazil gdje su se nedavno održali burni predsjednički izbori. No Cristina Tardaguila, koja je osnovala medij za provjeru točnosti informacija Agenciju Lupu, kazala je da su se lažne informacije preselile na WhatsApp, aplikaciju koja ima više od milijardu korisnika u svijetu i veliki proboj u Latinskoj Americi i Africi.

Detekcija lažnih informacija na toj platformi posebice je teška: razgovori, osobni ili u grupama, šifrirani su i privatni.

U Indiji, dezinformacije su imale tragične posljedice. Po pisanju indijskih medija, najmanje 25 ljudi izgubilo je život u godinu dana zbog glasina koje su kružile WhatsAppom, koji ima 200 milijuna korisnika na mjesec u toj zemlji. Ta tvrtka, podružnica Facebooka, počela je također najavljivati mjere protiv te pošasti: u Brazilu je omogućila lakše slanje medijima zahtjeva korisnika za provjerom točnosti informacija.

No unatoč inicijativama za provjeru točnosti informacija kojih je sve više (162 u svijetu po podacima Reporters Laba Sveučilišta Duke) i raznim mjerama, čiji su rezultati još slabi, dezinformacije su često u prednosti.

(Hina)

